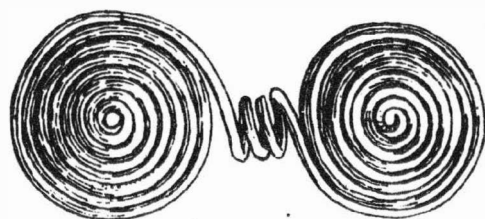

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1965

BRNO 1966

am 15. 10. 1965 ein Depot von Barrenringen abgedeckt worden, das in der Humus-schicht 25-35 cm unter der Oberfläche lag. Der obere Teil des Depotes war durch Ackern gestört und die Barrenringe über das Feld verschleppt worden. In der ursprünglichen Lage blieben nur 9 Stück, die sorgfältig übereinander gelegt waren. Insgesamt konnten 62 Barrenringe und deren Bruchstücke geborgen werden. Alle haben flachgehämmerte und zu Ösen gewundene Enden. Ihr Querschnitt ist meistenteils kreis-, dreieckförmig und unregelmässig. Das Gewicht bewegt sich rund um 20 dkg. Die Wichtigkeit des Fundes beruht besonders darin, dass er aus dem Raum unter der Ünäticer-Véteřover Höhensiedlung auf Cezavy stammt.

Sídlištní jámy věteřovského typu v Bošovicích, okr. Vyškov

Karel T i h e l k a

Tab. 4, 5

Při hloubení velké válcovité jámy pro hydroglobus vodojemového zařízení státního statku v Bošovicích 190 cm hluboké a 5 m široké narazili v její jiho - východní části na pravěkou sídlištní jámu, vyplněnou černou, humusovitou hlínou. Zbytek této pravěké jámy zůstal v jihovýchodním úseku stěny válcovité jámy. Horní obrys tohoto zbytku se ztrácel v ornici, jejíž vrstva je tam nestejně široká (až do 40 cm). Dno pravěké jámy bylo 110 cm široké a její horní šířka těsně pod ornicí 105 cm. Tato jáma je i s ornicí 100 cm hluboká. V celém jejím tmavém profilu byly zbytky přeřezaných střípků, četné drobné, rozpadaající se uhlíky i kousičky mazanice. Spodní část pravěké jámy zasahovala do písčnaté spraše, jejíž vrstva je 35 cm silná. Pod ní je tam mazlavá, jílovitá hlína. Zcela vespod válcovité jámy je jílovitá vrstva až 75 cm mocná bez stop po conchiliích. Kolem profilu pravěké jámy i v ní bylo několik zvířecích nor (tab. 4).

Uprostřed válcovité jámy pro hydroglobus byl ponechán štíhlý kůžel hlíny, nepochybně pro instalaci hydroglobu. Na horní části tohoto kůžele (asi ve výšce jeho horní třetiny) zůstala část humusovité výplně pravěké jámy, ve které byl nalezen celkem dobře zachovalý džbáneček (inv. č. 92/1-1/65; tab. 5:8). Tato část výplně jámy nemohla souviset s výše uvedeným pozůstatkem pravěké jámy v jihovýchod. úseku stěny hloubené válcovité jámy především proto, že keramický materiál nemohl být nalezen v téže jediné jámě, protože je chronologicky značně rozdílný. Zjištěné rozměry pozůstatku pravěké jámy v jihovýchodním úseku stěny válcovité jámy ostatně vylučují její prostorovou souvislost se zbytkem výplně jámy na hliněném kůželi. Pravěké jámy musily tedy být nejméně dvě. Dělník, který hloubil válcovitou jámu pro hydroglobus, naproti tomu tvrdil, že nalezené zlomky keramiky i se džbánečkem pocházejí z jediné jámy. Jde zřejmě o omyl.

Popis materiálu věteřovského typu, který byl nalezen při výkopu válcovité jámy pro hydroglobus:

Zlomek nádoby s uchem 82 mm vysoký a 71 mm široký. Ucho je 28 mm široké, stěna nádoby 5 mm. Její povrch je tmavošedý, místy nažloutlý, hlazený. Vnitřek je většinou světle šedý, místy tmavší. (Inv.č. 92/1 - 2/65. Tab. 5:5).

Okrajový zlomek větší, hrubě vypracované nádoby, která měla zesílený a navenek vyhnutý okraj. Zlomek je 101 mm vysoký, max. (na okraji) 88 mm široký a 19 mm silný. Na vnější ploše je drsný, cihlově červený a šikmo brázděný prsty. Zaoblený okraj je vyhlazený a tmavošedý; rovněž vnitřek je vyhlazený, avšak hnědožlutý. (Inv.č. 92/1 - 3/65, tab. 5:4).

Zlomek prohnutého hrdla z nádoby (asi amfory), jež bylo poměrně tenkostěnné (síla stěny 5 mm). Hrdlo bylo hlazené vně i uvnitř, šedé, jen místy okrově žluté. Jeho okraj je zaoblen. (Inv.č. 92/1 - 4/65).

Kus spodní části hrubě vypracovaného hrnce, na vnější straně drsného a šedě zbarveného. Vnitřek je tmavý, hlazený. Dno je ploché, kruhové a drsné. Výška torza 63 mm, max. šířka na dně 75 mm. Dno nepravidelně (hrbolatě) přečnívá. Síla stěny 7 mm. (Inv.č. 92/1-5 a/65).

Menší zbytek z téhož nebo podobného hrnce. Výška zlomku 27 mm, šířka 45 mm. (Inv.č. 92/1-5 b/65).

Okrouhlé, poměkud dovnitř vtlačené dno menší, asi baňaté nádoby, vně i uvnitř hlazené, šedě zbarvené. Průměr dna měří asi 37 mm. Nádoba měla stěnu o síle 6 mm. Max. šířka celého zlomku asi 66 mm. (Inv.č. 92/1-6/65, tab. 5:3). -

Zlomek nádoby s odsazeným hrdlem. Pod odsazením zbyla stopa po uchu. Povrch nádoby byl šedý, hlazený, vnitřek hlazený a světle šedý. Max. výška zlomku 51 mm, šířka 84 mm, síla stěny 8 mm. Délka zbytku ucha je 34 mm, jeho max. šířka asi 14 mm. (Inv.č. 92/1-7/65, tab. 5:6).

Zlomek okraje prohnutého hrdla menší nádoby, která byla vyhlazená, vně světle šedá a uvnitř tmavošedá. Okraj hrdla je oblý. Výška zlomku 32 mm, max. šířka na okraji 64 mm, síla stěny 6 mm. (Inv.č. 92/1-8/65).

Větší lalokovitý výčnělek na okraji nádoby, který je skoro úplný, 56 mm dlouhý a max. 15 mm široký. Z hrdla této nádoby se zachoval pouze kousek (asi 2 cm široký). Povrch výčnělku i zbytku hrdla je hlazený, šedý, místy nažloutlý. (Inv.č. 92/1-9/65, tab. 5:2).

Zlomek stěny hrubšího hrnce, který má okraj přehnutý navenek. Vnější stěna je drsná, tmavošedá, mělce brázděná prsty. Okraj je zaoblený. Vnitřek nádoby je hlazený a tmavě zbarvený. Výška zlomku 80 mm, šířka 48 mm, síla stěny 6 mm. (Inv.č. 92/1-10/65).

Zlomek stěny hrubší nádoby s malým zbytkem dna, který je na vnější straně šedý, na vnitřní tmavý, vyhlazený. Výška zlomku 47 mm, max. šířka na dně 17 mm. (Inv.č. 92/1-11/65).

Zlomek stěny větší nádoby na vnější straně drsné, málo zmatelně brázděné prsty, šedě zbarvené. Vnitřek je tmavošedý, hlazený. Zlomek je slepený ze dvou částí. Jeho výška 68 mm, šířka 10 mm. (Inv.č. 92/1-12/65).

Zlomek stěny větší, hrubě vypracované nádoby, na vnější straně drsné, cihlově červené nebo místy šedé, uvnitř hnědožlutě zbarvené. Výška zlomku 92 mm, šířka 107 mm, síla stěny 12 mm. (Inv.č. 92/1-13/65).

Rozbitý a ze tří částí slepený zlomek větší nádoby, která byla na vnější straně šedá a žlutošedá, uvnitř hladká a tmavě zbarvená. Rozměry: 120 mm a 132 mm, síla stěny 10 mm. (Inv.č. 92/1-14/65).

Zlomek stěny z podobné nádoby, která byla také stejně zbarvena. Rozměry: 67 mm a 102 mm, síla stěny 10 mm. (Inv.č. 92/1-15/65).

Další zlomek stěny z podobné nádoby na vnější straně drsný, světle šedý, uvnitř hlazený a tmavý. Na lomu lze přesně rozpoznat dvě vrstvy: vnější, světle šedou, asi 4 mm silnou, a vnitřní tmavou, asi 5 mm silnou. Rozměry: 63 mm a 68 mm, síla stěny asi 9 mm. (Inv.č. 92/1-16/65).

Podobný zlomek stěny z větší a hrubě vypracované nádoby na vnější straně drsné, šedé, uvnitř hlazené a tmavé. Rozměry: 93 mm a 82 mm, síla stěny 11 mm. (Inv. č. 92/1-17/65).

Zlomek z prohnutého hrdla nádoby, asi amfory, na vnější straně hlazený, tmavý, uvnitř drsný. Okraj hrdla je zaoblen. Rozměry: 9 mm a 65 mm, síla stěny asi 8 mm. (Inv.č. 92/1-18/65).

Větší zlomek větší nádoby na vnější straně drsné, světle šedé, uvnitř hlazené a tmavé. Zlomek je slepen z tří kusů. Síla stěny 11 mm. (Inv.č. 92/1-19/65).

Flochy kus slabě vypálené omítky. Rozměry: 93 mm a 78 mm, síla 19 mm. (Inv. č. 92/1-20/65).

Ostré kostěné bodlo nebo šídlo s rukojetí. Délka 175 mm, šířka rukojeti 65 mm. (Inv.č. 92/1-21/65, tab. 5:9) - (Rukojeť bodla je zbytek kloubní jamky).

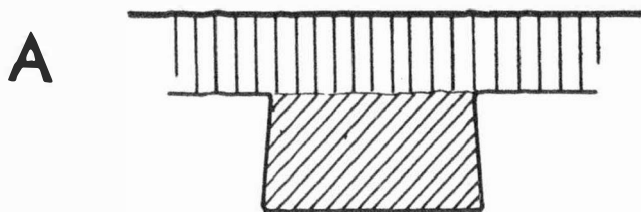
Zlomek větší nádoby hrubě vypracované, na povrchu drsné, žlutošedé a uvnitř tmavé, nehlazené, která má rozevřené hrdlo s nerovným, zaobleným okrajem, pod nímž byla dvojice pupíků. Výška zlomku asi 10 cm a šířka asi 16,5 cm, síla stěny přibližně 1 cm. Na lomu jsou patrna hrubá zrnka písku. (Inv.č. 92/1-22/65, tab. 5:7).

Popsaný materiál náleží věteřovskému typu, což dosvědčují zlomky všech nádob, zejména však okraje nádob hrubších, např. zlomek z nádoby s rozevřeným hrdlem a s dvojicí pupíků pod ním (tab. 15:1). Také džbáněk pěkného, pravidelného tvaru (tab. 3) patří do okruhu pozdně věteřovské keramiky. Jeho spodní polovina připomíná známé bezuché amforky se svíslými pupíky pod hrdlem (např. Hradisko u Kroměříže, Pam. arch. LI 1960, obr. 18:11; Blučina, tamtéž obr. 12:8, 11) nebo též džbáněk z Böhmeimkirchenu v Dol. Rakousích (srv. R. Pittioni, Österreichs Urzeit im Bilde, Wien u. Leipzig 1938, Tf. 21:13). Tzv. "obrvená linie" mezi hrdlem a břichem džbánu je však již výzdočným prvkem keramiky mohylové kultury. Je např. na zlomku nádoby středodunajské mohylové kultury z jámy č. 5 v Archlebově u Kyjova, okr. Hodonín, prozkoumané vlastivědným muzeem v Kyjově (Vl. Šikulová) i na

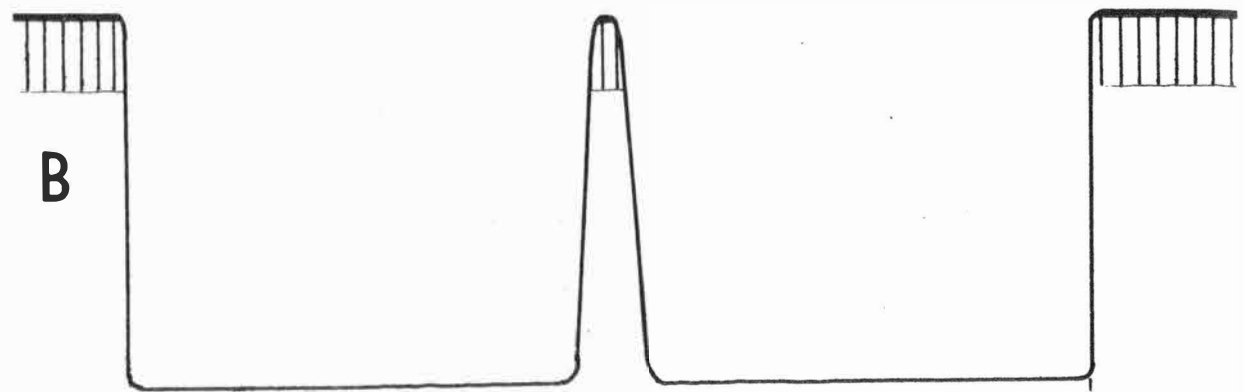
džbáncích této kultury z Maisbirnbaum v Dol. Rakousích (viz R. Pittioni l.c. tab. 24:6,7). Džbánek z Bošovic připomíná též nezdobený džbáneček z Hradiska u Kroměříže (Památky archeologické LI 1960, tab. 18:10).

Výše popsany materiál z Bošovic tedy dosvědčuje nález dalšího sídliště věteřovského typu na Moravě, a to pozdního, jehož keramika (zejména však džbánek) představuje přechodní vývojový stupeň k středodunajské mohylové kultuře.

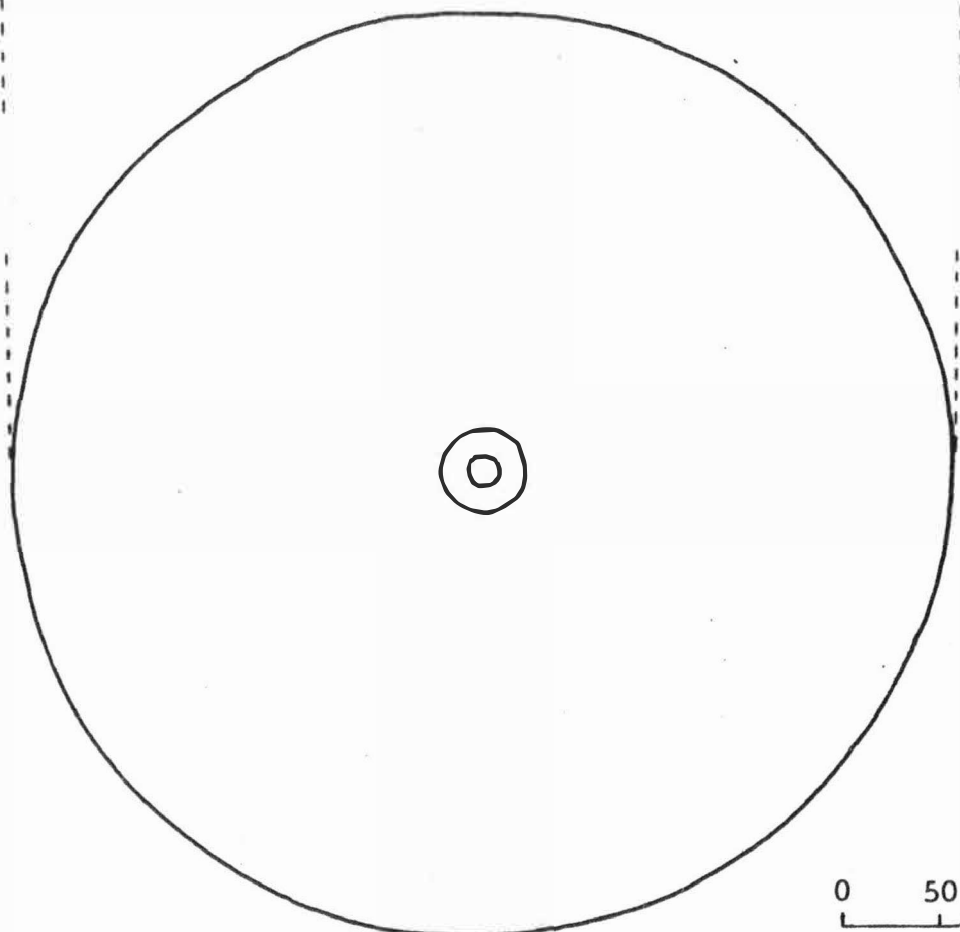
Siedlungsgruben des Věteřov Typus in Bošovice, Bez. Vyškov. Beim Aushub einer grossen walzenförmigen Grube für den Hydroglobus der Wassereinrichtung des hiesigen staatlichen Gutes in Bošovice stiess man auf vorgeschichtliche Gruben. Der Rest einer von diesen blieb im südlichen Abschnitt der Grubenwand erhalten. Die vorgeschichtliche Grube war samt dem Ackerboden 100 cm tief, ihr Boden 110 cm breit und die obere Weite knapp unter dem Ackerboden betrug 105 cm. In der Mitte der Grube war ein schlanker Erdkegel belassen, zweifellos für die Installierung des Hydroglobusses. Am oberen Teil dieses Kegels (ca. in Höhe seines oberen Drittels) blieb ein Teil der Humusausfüllung einer weiteren vorgeschichtlichen Grube erhalten, in der ein Arbeiter ein ziemlich gut erhaltenes Krüglein fand. Es hat eine schöne, regelmässige Form und gehört in den Umkreis der späten Věteřov Keramik. Seine untere Hälfte erinnert an die bekannten henkellosen Amphoren des Věteřov Typus, mit senkrechten Knubben unter dem Hals (z.B. aus Hradisko bei Kroměříž, Pam. arch. LI 1960, Abb. 18:11, aus Blučina, daselbst, Abb. 12:8,11), oder auch an das Krüglein aus Böheimkirchen in Niederösterreich (siehe R. Pittioni, Österreichs Urzeit im Bilde, Wien und Leipzig 1938, Tf. 21:13). Die sog. "Wimperlinie" zwischen dem Hals und Bauch des Kruges ist bereits ein Verzierungselement auf der Keramik der Hügelgräberkultur. Sie befindet sich z.B. auf dem Gefässbruchstück der donauländischen Hügelgräberkultur aus Grube Nr.5 in Archlebov bei Kyjov, Bez. Hodonín, die von dem heimatkundlichen Museum in Kyjov (Vl. Šikulová) untersucht wurde, sowie auf Krügen derselben Kultur aus Mainbirnbaum in Niederösterreich (siehe R. Pittioni, l.c. Tf. 24:6,7). Auch eine Reihe weiterer Gefässcherben (siehe Tf. 5:1-7), gehört dem Věteřov Typus an. Das Material aus den Gruben in Bošovice bezeugt also den Fund einer weiteren Siedlung des Věteřov Typus in Mähren und dies eines späten, dessen Keramik, insbesondere dann der beschriebene Krug, die Übergangsstufe zur donauländischen Hügelgräberkultur vorstellt.

A

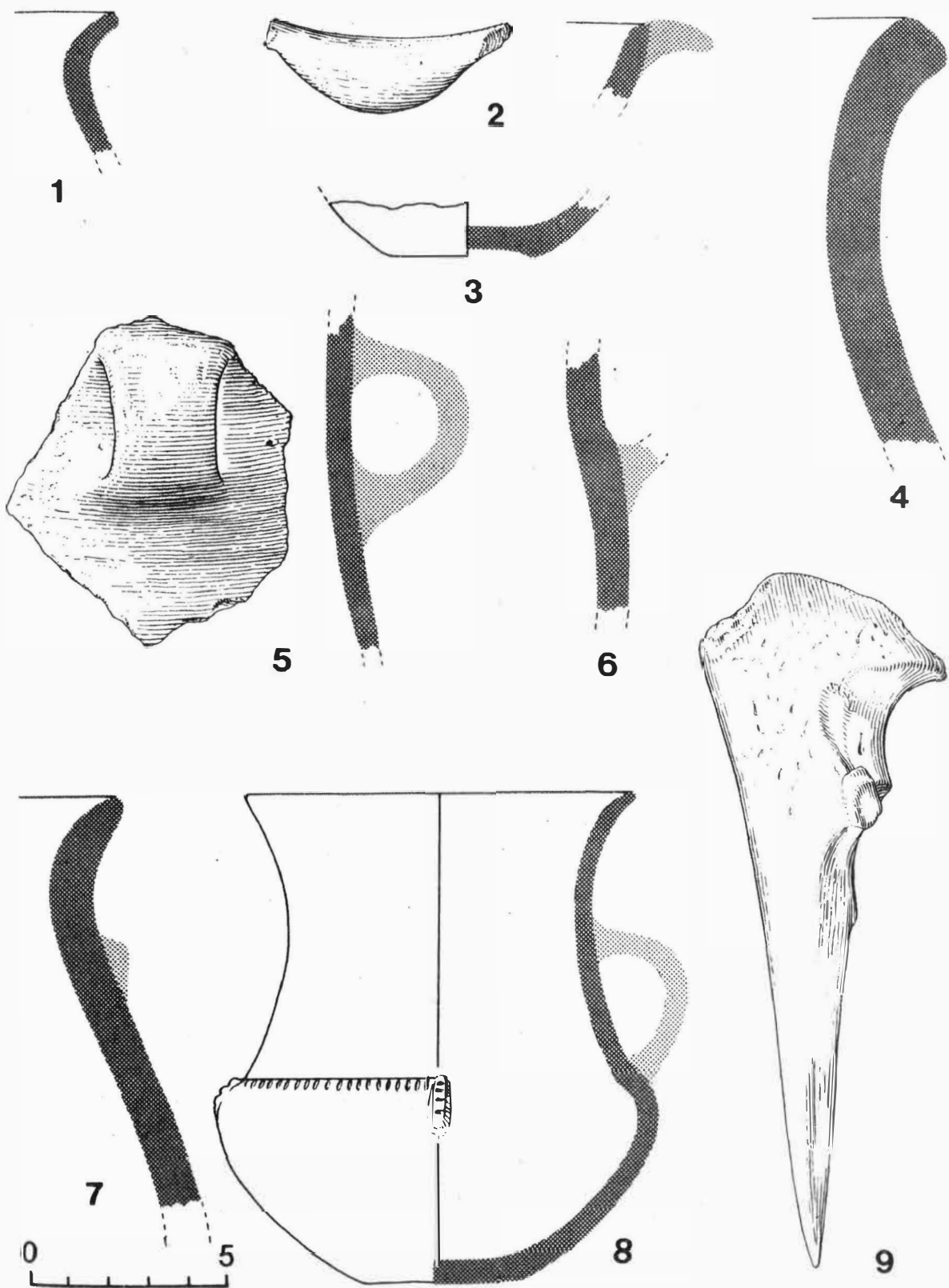

B

0 50 100 cm

Tab. 4 Bošovice (o.Vyškov). A - Profil sídlištní jámy věteřovského typu; B - Profil a půdorys jámy pro hydroglobus vodojemového zařízení.-
 A - Profil einer Siedlungsgrube des Věteřov Typus; B - Profil und Grundriss der Grube für den Hydroglobus der Wassereinrichtung.

Tab. 5 Bošovice (o.Vyškov): nálezy ze sídliště věteřovského typu. - Funde aus einer Siedlung des Věteřov Typus.

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1965

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Sádky osvobození 17/19.

Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulík, DrSc

Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Ondráček, Dr. I. Peškař,
Dr. J. Říhový.

Překlady: Dr. R. Tichý a E. Tichá

Kresby: J. Jaša

Na titulní stránce: Bronzová ozdoba z hromadného nálezů z Loštic

Vydáno jako rukopis - 400 kusů - neprodejné.